

שיטות מחקר איכותניות

תכנית המ.א.

פרופ' דפנה כרמלי

רקע

המחקר האיכותני מתמקד בניסיון להבין התנסויות חברתיות מנקודת מבטם של המשתתפים. דגש מושם על זיהוי ופענוח של המשמעויות והפירושים הניתנים למצבים ולתופעות. לשם כך, נחוצה גישה מחקרית ושיטות עבודה ייחודיות, הנבדלות, באופן מהותי מאלה המקובלות במחקר כמותני. למעשה, כל שלב בעבודה, מהגדרת הנושא ומיקוד של שאלת מחקר, עד קביעת השיטות שתיושמה, איסוף הנתונים וניתוחם, מצריך מודעות ומיומנות ייחודיים, ובכלל זה, התבוננות רפלקסיבית של החוקרת על עצמה ועל עבודתה.

ב. מטרת הקורס

מטרת הקורס היא להקנות לסטודנטיות הבנה וכישורים מעשיים בתחום המחקר האיכותני. לשם כך נבחר באופן ביקורתי ונתרגל

- הנחות יסוד ומושגים תיאורטיים עליהם מתבססת הפרדיגמה האיכותנית.
- בחירת נושא וניסוח שאלת מחקר איכותנית
- תכנון ופיתוח של מערך מחקר איכותני
- איסוף וניתוח של נתונים איכותניים: תצפיות, ראיונות מובנים למחצה, ניתוח טקסטים
- תהליכים אישיים שחווה החוקר במהלך המחקר
- סוגיות אתיות ודרכי התמודדות עמן

ג. מתכונת הקורס

- המפגשים יתקיימו במתכונת של הרצאות, דיונים, ותרגול אקטיבי, בכיתה ובממשק זום.
- הסטודנטיות יתבקשו לבצע קריאה, תרגול וסיכום בכתב של תהליכי מחקר איכותני.
- מטלת הסיום תכלול תרגול של עריכת תצפיות, ניתוח טקסט והכנה לקראת ראיון מובנה למחצה.

ד. חובות הקורס:

- **השתתפות פעילה בשיעורים - 12%**
בשיעורים שיתקיימו בזום, השתתפות כוללת פתיחת מצלמה שימו לב: חלק זה של הציון יינתן באופן אישי ובפרופורציה להיקף ההשתתפות בכיתה. זוהי הזמנה להשתתפות פעילה בדיונים ובתירגולים שיתקיימו בשיעורים.
- קריאת החומרים הביבליוגרפים (דרישת מעבר ללא ניקוד). במהלך הדיון אפנה אל סטודנטים בבקשה לענות על שאלות התמצאות הנוגעות למאמרים שהוגדרו כקריאת חובה. אנא קראו את החומר לקראת השיעורים בהם נדון בכל מאמר.
- מטלת סיום – 88%

תכנית הקורס (טנטטיבית)

	קריאת חובה	נושא השיעור	
		פתיחה	13.10
		הפרדיגמה האיכותנית בהשוואה לכמותנית	20.10 בכיתה
		הפרדיגמה האיכותנית + ראיון מובנה למחצה	27.10 (ז)
	Anat Dor-On. 2018. "There's no such thing as Diabetes": The experience of diabetics among Ethiopian immigrants in Israel: A qualitative study, MA Thesis. Elly Teman (2018): The Power of the Single Story: Surrogacy and Social Media in Israel, Medical Anthropology, DOI: 10.1080/01459740.2018.1532423	ראיון מובנה למחצה	3.11 בכיתה
		ראיון מובנה למחצה - תרגול	10.11 (ז)
		ראיון מובנה למחצה -תרגול	17.11 בכיתה
	Emerson J.P. 1970. Behavior in private places: sustaining definitions of reality in gynecological examinations. Recent Sociology, No. 2, 74-97. בירנבוים-כרמלי ד. 2000. צפונים : על מעמד בינוני ישראלי, ירושלים : הוצאת מאגנס, האוניברסיטה העברית, פרק י"ב : יחסי שכנות ומגבלותם, עמ' 192-208.	תצפית	24.11 (ז)
		תרגול תצפית	1.12 (ז)
	Dapnha Birenbaum-Carmeli, Yoram S. Carmeli, Rina Cohen. (2000). 'Our first IVF baby': Israel's and Canada's Press coverage of procreative technology. <i>International Journal of Sociology and Social Policy</i> , 20(7), 1-38	ניתוח טקסט	8.12 בכיתה
		תרגול בניתוח טקסט	15.12 (ז)
	ווייט, וויליאם פ'. 1998. "התפתחותו של מחקר חברות קרן הרחוב". בתוך שוקד מ' ודשן ש' החוויה הבין-תרבותית. מקראה באנתרופולוגיה. ירושלים ותל-אביב : שוקן. עמ' 357-372.	מקום החוקר.ת בשדה המחקר	22.12 בכיתה
		מערך המחקר האיכותני	29.12 (ז)
		סיכום	5.1 (ז)
		עבודות סטודנטים	12.1

מטלות הקורס

1. ראיון מובנה למחצה (300-600 מלים)

- בחרי נושא לראיון
- בחרי מרואיינת או מרואיין
- הסבירי את מטרת הריאיון ואת הרציונל לבחירתך
- כתבי מדריך לראיון המוצע

2. בחרו אחת מתוך שתי המטלות הבאות (300-600 מלים)

תצפית

- תארי את שדה המחקר
- צייני מהו מוקד המחקר
- תארי את תצפיותיך
- אלו תובנות את יכולה להסיק מן התצפיות?

ניתוח טקסט (הטקסט יצורף בנספח).

- בחרי טקסט לניתוח והסבירי את הרציונאל לבחירתך
- תארי את הטקסט
- אלו תובנות את יכולה להסיק מן התצפיות?

3. הצביעי על בעיות אתיות קיימות או אפשריות שהיו עלולות להתעורר בתרגיל שבצעת אילו היה חלק ממחקר. (200-300 מלים)

המטלה תבוצע בזוגות.

מועד ההגשה: 1.2.22

הבהרה: יש להגיש את מטלה 1 + מטלה 2 (תצפית או ניתוח טקסט, אחד מן השניים) + מטלה 3

העבודות יוגשו ברווח כפול, גופן 12. זכרו למספר את העמודים!

רשימת קריאה על פי נושאי הקורס

מבוא : יסודות המחקר האיכותני בחינה השוואתית ביחס למחקר כמותני

צבר בן-יהושע, נ. (2001). מבוא : ההיסטוריה של המחקר האיכותני, השפעות וזרמים. בתוך נ. צבר בן-יהושע (עורכת), מסורות וזרמים במחקר האיכותני (עמ' 13 - 20). לוד : דביר.

שקדי, א. (2003). מילים מנסות לגעת : מחקר איכותני – תיאוריה ויישום. תל-אביב : הוצאת רמות – אוניברסיטת תל-אביב. פרק 1: הנחות המחקר האיכותני-קונסטרוקטיבי, עמ' 23-36.

החוקר כ"כלי מחקר"

ווייט, וויליאם פ'. 1998. "התפתחותו של מחקר חבורת קרן הרחוב". בתוך שוקד מ' ודשן ש' החוויה הבין-תרבותית. מקראה באנתרופולוגיה. ירושלים ותל-אביב : שוקן. עמ' 357-372.

אלאור תמר, 1998. בפסח הבא : נשים ואוריינות בציונות הדתית. תל-אביב : עם עובד, עמ' 47-84.

כרמלי, יורם. 1991. "הזר והלץ : לקחים מתצפית משתתפת בקרקס". במה : רבעון לדרמה. מס' 123-124, עמ' 88-104.

שדה מחקר, נושא מחקר, שאלת מחקר – בחירה, מיקוד, ניסוח המערך המתודולוגי במחקר איכותני: אוכלוסיית הנחקרים, תיקוף ומהימנות

שקדי, א. (2003). פרספקטיבה מושגית, שאלות המחקר ועיצוב המחקר, בתוך : שקדי, א. מילים מנסות לגעת : מחקר איכותני – תיאוריה ויישום. תל-אביב : הוצאת רמות – אוניברסיטת תל-אביב. עמ' 37-54.

שקדי, א. (2003). פרק 13 : סטנדרטים של איכות המחקר, בתוך : שקדי, א. מילים מנסות לגעת : מחקר איכותני – תיאוריה ויישום. תל-אביב : הוצאת רמות – אוניברסיטת תל-אביב, עמ' 227 - 242.

Birenbaum-Carmeli D., Y. S. Carmeli and S. Gornostayev (2008) Researching sensitive fields: Some lessons from a study of sperm donors in Israel, *International Journal of Sociology and Social Policy*, 28 (11/12), 425-439

סוגיות אתיות במחקר איכותני

דושניק, ל., וצבר בן-יהושע, נ. (2001). אתיקה של המחקר האיכותני. בתוך נ. צבר בן-יהושע (עורכת), מסורות וזרמים במחקר האיכותני (עמ' 343 - 368). לוד : דביר.

Goldblatt H., Karnieli-Miller O., Neumann M. (2010). Sharing qualitative research findings with participants: Study experiences of methodological and ethical dilemmas, *Patient Education and Counseling*

Karnieli-Miller, O., Strier, R., & Pessach, L. (2009). Power relations in qualitative research. *Qualitative Health Research*, 19, 279-289.

ראיון מובנה למחצה - היבטים מילוליים ולא מילוליים, מדריך ראיון

גילת, ע. והרץ-לזרוביץ, ר. 2010. שיטה לראיון וניתוח סיפור חיים המבוססת על הגישה הנרטיבית-טיפולית, בתוך קסן, ל. וקרומר-נבו, מ. (עורכות). 2010. ניתוח נתונים במחקר איכותני. באר-שבע: הוצאת הספרים של אוניברסיטת בן-גוריון בנגב. **LB1028.N59 2010**

Manderson, L., Bennett, E., & Andajani-Sutjahjo, S. (2006). The social dynamics of the interview: Age, class, and gender. *Qualitative Health Research*, 16, 1317-1334.

Katherine R. Hampshire, Mwenza T. Blell, Bob Simpson. 2012. 'Everybody is moving on': Infertility, relationality and the aesthetics of family among British-Pakistani Muslims, *Social Science & Medicine*, 74(7), 1045-1052

Carmeli, Yoram S. and Birenbaum-Carmeli, D. (2000). Ritualizing the 'Natural Family': Secrecy in Israeli Donor Insemination, *Science as Culture*, 9(3): 301-325.

תצפיות וניתוח תוכן

בירנבוים-כרמלי ד. 2000. צפונים: על מעמד בינוני ישראלי, ירושלים: הוצאת מאגנס, האוניברסיטה העברית, פרק י"ב: יחסי שכנות ומוגבלות, עמ' 192-208. (תצפיות)

Emerson J.P. 1970. Behavior in private places: sustaining definitions of reality in gynecological examinations. *Recent Sociology*, No. 2, 74-97. (תצפיות)

Daphna Birenbaum-Carmeli, Yoram S. Carmeli, Rina Cohen. (2000). 'Our first 'IVF baby': Israel's and Canada's Press coverage of procreative technology. *International Journal of Sociology and Social Policy*, 20(7), 1-38. (ניתוח טקסטים)

גמליאל, ט'. 2003. הסגנון המקאברי: מקרה-מחקר על התמודדות עם מוות, מגמות, מב (2), 240-262. (מקרה מחקר)

עיבוד וניתוח של נתונים וממצאים

ליבליך, ע. ותובל-משיח, ר. (2010) בין השלם לחלקיו, ובין תוכן לצורה. בתוך ל. קסן ומ. קרומר-נבו (עורכות), ניתוח נתונים במחקר איכותני (עמ' 21-42). באר-שבע: הוצאת הספרים של אוניברסיטת בן-גוריון בנגב.

סקדי, א. (2003). מילים מנסות לגעת: מחקר איכותני – תיאוריה ויישום. תל-אביב: הוצאת רמות – אוניברסיטת תל-אביב, פרק 5: עקרונות ניתוח הנתונים, עמ' 93-110.

Tsipi Ivry. 2010. Kosher medicine and medicalized halacha: An exploration of triadic relations among Israeli rabbis, doctors, and infertility patients. *American Ethnologist*, Vol. 37, Issue 4

כתיבת דו"ח מחקר

גירץ, קליפורד, 1990. "תאור גדוש: לקראת תיאוריית תרבות פרשנית", עמ' 15-40. בתוך פרשנות של תרבויות. תל-אביב: כתר.

שקדי, א. (2003). פרק 13: סטנדרטים של איכות המחקר, מילים מנסות לגעת: מחקר איכותני – תיאוריה ויישום. תל-אביב: הוצאת רמות – אוניברסיטת תל-אביב. עמ' 227-242.

ספרים בנושא

צבר בן-יהושע, נ. (עורכת) (2001). מסורות וזרמים במחקר האיכותני, לוד: דביר.

קופרברג, ע. (עורכת). (2010). חקר הטקסט והשיח: ראשומון של שיטות מחקר. באר-שבע: הוצאת הספרים של אוניברסיטת בן-גוריון בנגב. P302.H45 2010

קסן, ל. וקרומר-נבו, מ. (עורכות). (2010). ניתוח נתונים במחקר איכותני. באר-שבע: הוצאת הספרים של אוניברסיטת בן-גוריון בנגב. LB1028.N59 2010

שלסקי, ש. ואלפרט, ב. (2007). דרכים בכתיבת מחקר איכותני: מפירוק המציאות להבנייתה כטקסט. תל-אביב: מכון מופ"ת. שמורים LB1028 .S395 2007

שקדי, א. (2003). מילים מנסות לגעת: מחקר איכותני – תיאוריה ויישום. תל-אביב: הוצאת רמות – אוניברסיטת תל-אביב. שמורים H61.S5185 2003

תובל-משיח, ר. וספקטור-מרזל, ג. (עורכות). (2010), מחקר נרטיבי: תאוריה, יצירה ופרשנות. ירושלים: הוצאת הספרים ע"ש מאגנס. H62.M352 2010

Creswell, J. W. (2007). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five traditions* (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage. שמורים H61.C73 2007

Holloway, I., & Wheeler, S. (2002). *Qualitative research in nursing* (2nd ed.). Oxford, Great Britain: Blackwell. RT81.5.H65 2002

Lieblich, A., Tuval-Mashiach, R., & Zilber, T. (1998). *Narrative research: Reading, analysis, and interpretation*. Thousand Oaks, CA: Sage. שמורים P302.7.L5381998

Lincoln, Y. S., & Guba, E. G. (1985). *Naturalistic inquiry*. New York: International University Press. שמורים B828.2.L56 1985